

Lente 2023

HET STEENUILTJE

SEIZOENBLAD IVN MUNSTERGELEENSITTARD

50 jaar IVN MGS
Natuurverbinders

BELEEF DE NATUUR!

Mededelingen uit het bestuur

Fred Vroomen is per 1 mei 2023 gestopt als bestuurslid en als PR-commissielid.

Taken

Op 24 mrt 2023 hebben alle IVN-afdelingen in Limburg een enquête ontvangen vanuit het district Limburg met de volgende vragen:

- Welke taken door het district zijn waardevol/onmisbaar voor de regio's en de afdelingen?

- Welke taken kunnen de regio's zelf?

Op basis van de antwoorden wil het Algemeen Bestuur in de District Leden Vergadering van 16 mei 2023 opties presenteren voor mogelijk toekomstige wijzigingen in de taakverdeling incl. tijdpad/voorwaarden hoe daar te komen.

Zorgen over de das

Middengebied Noord/De Haese: we hebben als IVN MunsterGeleenSittard in 2021 onze bezorgdheid uitgesproken over de mogelijke aanwezigheid van de das in dit gebied. Thans starten de voorbereidende werkzaamheden waarbij rekening gehouden gaat worden met de aanwezigheid van de das.

N.a.v. een eerder door ons ingediende zienswijze is het ter inzage gelegde bestemmingsplan gewijzigd, een van de hoofdgebouwen werd opgeschoven alsook verplaatsing van een fietspad ten behoeve van de das.

Voorjaarsactiviteiten

Onze voorjaarsactiviteiten zijn dit jaar druk bezocht. Bij de introductie van de film "Onder het maaiveld" op 7 maart waren meer dan 100 bezoekers aanwezig. Voor de foto-ochtend op 2 april voor liefhebbers van natuurfotografie, onder leiding van Jan Weerts, hadden zich 3 fotografieclubs aangemeld, er kwamen 23 fotografen die dag naar onze heemtuin. In dit blad ziet u het prachtige resultaat van deze ochtend. Op 16 april tijdens een druilerige ochtend namen 16 personen deel aan de bloesemwandeling van Kees Blankers. En tenslotte werden op 23 april 25 personen rondgeleid door Harrie Gijsen bij Abshoven.

Folders ledenwerving IVN zijn in het heemtuinhuis aanwezig, we verzoeken jullie deze folders (bij interesse) uit te delen bij IVN-activiteiten en aan bezoekers van de heemtuin.

Kabouterpad

Fred Penners is bezig met het ontwikkelen van een kabouterpad (Auvermannekespad) in de heemtuin voor kinderen in de leeftijd van 3 tot 7 jr.

N.a.v. de lezing op 16 maart 2023 over dreigende teeloorgang van de levendbarende hagedis bij Watersley door Rob Geraeds zijn diverse partijen in overleg om een verdere afname van deze populatie te voorkomen.

Op 2 juni a.s. organiseert het Filmhuis Zicht tezamen met Het Nieuwe Domein (i.h.k.v. expo Mens&Maas) een Buitencinema langs de Maas met de film Leven-

de Rivier, van Ruben Smit (regisseur van De Nieuwe Wildernis) in Obbicht. Ruben Smit is er deze avond zelf bij.

Entree €12,50 - (voor leden IVN €9,50) (neem je eigen zitje en deken mee!) Maak je op voor een bijzondere filmavond langs de levensader van Limburg. Wij zijn te gast op het terrein van Schutterij Sint Willibrordus Obbicht, die deze avond ook als gastheer de hapjes en drankjes verzorgt. Namens IVN zal Sylvia Spierts kort spreken

Kijk op onze website voor verder informatie en een link voor het bestellen van de kaartjes met korting.

Herhaalde oproep emailadressen

Nog steeds missen we van een aantal leden en donateurs het e-mailadres. Indien je dit nog niet hebt verstuurd zou je dan zo vriendelijk willen zijn dit alsnog te doen?

Handhaving MTB-routes

Zowel de gemeente Sittard-Geleen alsook de provincie hebben ons verzoek tot handhaving van de MTB-routes op Watersley afgewezen, een van de redenen is dat op 25 mei 2023 het ontwerp bestemmingsplan Watersley ter inzage gelegd zal worden met hierin een landschapsplan waarin paden op het terrein worden verwijderd en veranderd. Uiteraard zullen we deze ontwikkelingen nauwlettend blijven volgen.

Namens het bestuur,

Ilona Schmeets

Plaquette klooster Abshoven

Lisa Gijsen-van de Schoor is behalve erelid van IVN MunsterGeleenSittard een trouwe beheerder van het erfgoed van de Zusters van het Hart van Jezus die van 1901-1986 op Abshoven hebben gewoond en gewerkt. Op 22 oktober 2022 overleed zuster Ancilla, die met haar twee medezusters in 1986 verhuisde naar Merkelbeek. Zij was de laatste vertegenwoordigster van haar congregatie in Nederland.

Zusters

De zusters hebben met hun aanwezigheid een bijzondere rol vervuld in Munstergeleen en Louis en Lisa Gijsen op de kloosterboerderij droegen daaraan hun eigen steentje bij.

Lisa heeft het initiatief genomen tot het plaatsen van een herdenkingsplaquette op de apsismuur van de kapel van Abshoven. Deze plaquette zal op vrijdag 16 juni worden onthuld.

De plaquette wordt vervaardigd door frater Leo Disch OSB, steenhouwer van Abdij Benedictusberg in Vaals.

Bijdrage in de kosten

Wie zou willen bijdragen in de kosten kan contact opnemen met Harrie Gijsen, tel. 046-4514594.

HET STEENUILTJE

50 jaar IVN Munstergeleen

In dit lentenummer van het Steenuiltje staan we uitvoerig stil bij het 50-jarig jubileum van IVN Munstergeleen en onze mooie heemtuin. De vereniging die nu overigens MunstergeleenSittard is gaan heten. Het is echter niet alleen een nieuwe naam voor de vereniging, ook heeft er een wisseling van de wacht in het bestuur plaatsgevonden. Nieuw bestuur geeft immers nieuw elan. Maar zoals gezegd, is dit een mooi moment om terug te kijken op de tijd die achter ons ligt. En met respect. Als nieuweling heb ik met bewondering de artikelen gelezen die een mooi en uitgebreid beeld schetsen van de ontstaansgeschiedenis van IVN Munstergeleen en de heemtuin. De pioniers van het eerste uur en alle vrijwilligers, ze verdienen een dikke pluim voor hun inzet, toewijding en doorzettingsvermogen. Daarnaast was er gelukkig vanuit bestuurlijk Sittard-Geleen ook de nodige steun. Oud-burgemeester Wagemans van Munstergeleen, die de heemtuin in 1975 opende, sprak in zijn toespraak van een 'paradijselijke omgeving waarin de heemtuin is gelegen'. Mooier dan zo kun je het niet verwoorden. Met zijn allen hebben ze inderdaad een uniek stukje natuur gecreëerd, waar je de flora van onze provincie geconcentreerd bij elkaar vindt. En er wordt hard aan gewerkt om dit ook zo te houden. Zonder twijfel is dit een van de prioriteiten van ons nieuwe bestuur. Maar dat niet alleen. Er liggen ook nieuwe uitdagingen. Van 1 tot 11 juni neemt IVN MunsterGeleenSittard deel aan de pilot Natuurverbindersdagen. Met deze campagne worden activiteiten opgezet waarmee – hopelijk – nieuwe doelgroepen kunnen worden bereikt. Op het moment van schrijven was deze campagne in volle gang. Veel leesplezier!

Paul van Hulsen

Inhoud

- 2 Mededelingen van het bestuur
- 3 Voorwoord: 50 jaar IVN Munstergeleen
- 4 Natuurverbindersdagen
- 5 IVN Munstergeleen 50 jaar /Aangenaam verrast
- 6 - 8 De geschiedenis van de heemtuin
- 9 Vereniging voor ecologisch leven en tuinieren /Vertrouwenspersoon
- 10 - 11 Foto-ochtend in de heemtuin
- 12 - 14 Wanenberg experience
- 15 De Koekoek
- 16 Programma van activiteiten

Colofon

Het Steenuiltje is het seizoensblad van IVN MunsterGeleenSittard en verschijnt normaal gesproken viermaal per jaar.

Natuurverbindersdagen 1-11 juni 2023

Hoe krijg je meer mensen in actie voor de Natuur? En hoe bereik je als IVN-afdeling nieuwe doelgroepen? Dat wordt onderzocht in het project Natuurverbinders. Beroepskrachten en vrijwilligers slaan de handen ineen. Er is gestart met een pilot bij twee afdelingen: IVN Maas en Niers en onze afdeling IVN MunsterGeleenSittard.

Campagne

We zijn nieuwe activiteiten aan het ontwikkelen voor nieuwe doelgroepen. Deze activiteiten gaan plaatsvinden van 1 tot en met 11 juni. In mei starten we met een uitgebreide campagne in onze gemeente. De activiteiten en ook onze afdeling worden in de spotlights gezet. Het doel: meer nieuwe gezichten werven die in actie komen voor de natuur. Want de natuur heeft mensen nodig.

Natuurverbindersdagen

Voor de natuurverbinderdagen van 1 t/m 11 juni 2023 hebben wij een interessant programma ontwikkeld en jullie hulp is onontbeerlijk om deze dagen tot een succes te maken.

Ook vieren wij op 4 juni het 50-jarig bestaan van IVN MunsterGeleenSittard en het 50-jarig bestaan van de heemtuin met een receptie en een BBQ, zet deze datum alvast in jullie agenda! De BBQ is voor de IVN-leden, de donateurs en hun gezinsleden. We vragen een vergoeding van 10 euro per persoon. Bij deelname graag het betreffende bedrag overmaken naar IVN MunsterGeleenSittard NL 80 RABO 0135007968 onder vermelding BBQ.

Bijgaand het programma van de Natuurverbindersdagen.

Graag onze website in de gaten te houden! Binnenkort zal hier de link verschijnen met het definitieve programma met alle activiteiten van de Natuurverbindersdagen, activiteiten van onze afdeling en van andere afdelingen uit onze regio.

Hierbij willen we jullie verzoeken om jullie kennissen en vrienden attent te maken op deze activiteiten en uit te nodigen zich in te schrijven hieraan deel te nemen.

We gaan een leuke en drukke periode tegemoet!

Namens het bestuur,

Ilona Schmeets

**2-wielers
Hensels**
Munstergeleen - Maasmechelen

Voor de aankoop van de topmerken Gazelle, Rih en Bikkel kunnen wij u een goed advies geven volgens onze slogan: advies, kwaliteit en service, daar heeft u wat aan! Pascal Hensels, Overstraat 16, 6151 CN Munstergeleen.

Natuurverbindersdagen tabel

Donderdag 1 juni, aanleg bloemenweide Tiny Forest Parc Glana ism Basisschool de Reuzepas. Organisator: Ilona Schmeets, Jill de Groot.

Vrijdag 2 juni, Clean up Wanenberg Groep 8 Basisschool Munstergeleen. Organisator: Fred Penners.

Zaterdag 3 juni, 8.30-11 uur Foto-ochtend met fotografieclubs. Namiddag voorbereidingen voor beleefdag 4 juni, opzetten tenten enz. Organisator: bestuur/Jan Weerts.

Zondag 4 juni, 10-12 uur Insectenfotosafari Schwienswei met App. Organisator: IVN Born Arno Huis in 't Veld. 10-16 uur Beleefdag. Tevens viering 50 jaar IVN MGS en heemtuin, 16-18 uur receptie, 18-20 uur BBQ leden IVN en donateurs.

Maandag 5 juni, 9-12 uur Heemtuin werkochtend. Organisator: Heemtuinwerkgroep.

Dinsdag 6 juni, 19.30 uur Lezing mijnwater in de heemtuin. Organisator: Fred Vroomen.

Woensdag 7 juni, 14-16 uur Kinderactiviteit in het bos bij de heemtuin. Organisator: Josette Janssen

Donderdag 8 juni, 10.15-14.30 uur Kersenplukken groep 5 BS Munstergeleen en lunch met kersen in de heemtuin, daarna nog een kinderactiviteit in de heemtuin. Organisator: Kees Blankers. 19.00 uur Bosbaden max. 10 personen. Organisator: Marije Geenevasen.

Vrijdag 9 juni, 19.30-20.30 uur Wandeling. Organisator: Kees Blankers. 20.30-21.30 uur Klankbeleving. Organisator: Bart Koenders.

Zaterdag 10 juni, 11:00 uur Herhaling lezing mijnwater in de heemtuin. Organisator: Fred Vroomen.

Zondag 11 juni, 14.00 uur, Sloopjesdag Geleenbeek bij Pater Karel. Organisator: Lex Vlieds. Namiddag Bezoek botanische tuin Kerkrade. Organisator: IVN Spaubeek (Petra Driessen).

Elly Hermans, groente en fruit op de Sittardse weekmarkt.

IVN MunsterGeleenSittard 50 jaar

In 2012 vierde de vereniging IVN Munstergeleen haar 40-jarig bestaan en in 2015 werd dit min of meer overgedaan toen het 40-jarig bestaan van de Heemtuin werd gevierd. Bij die laatste gelegenheid werd er flink uitgepakt met een jubileumnummer van Het Steenuiltje, Lente 2015, waarin de hele geschiedenis van de vereniging en de Heemtuin werd vastgelegd.

Fris Steenuiltje

Het hielp dat dit nummer het eerste was van het nog steeds door internetdrukker Editoo uitgegeven blad. Er waren ineens veel meer mogelijkheden voor het afdrucken van foto's, geen overbodige luxe voor een vereniging die het hebben moet van de bloemetjes en de bijtjes. Het blad oogde fris en in het artikel dat de ontwikkeling van de Heemtuin beschreef zagen we de jeugdige gezichten van menige oprichter, zij het dat haardracht en kleding duidelijk maakten dat het om gedateerde foto's ging.

Onderscheiden met de heemtuin

De IVN-afdeling vervulde haar rol naast de andere twee (oorspronkelijk zelfs drie) afdelingen in de gemeente en wist zich altijd vooral te onderscheiden met de Heemtuin. Het uitdragen van de IVN-boodschap via excursies en open dagen ging wat moeizamer, hoewel de open dagen die er waren toch in het algemeen tot tevredenheid stemden.

Wandelaars

Wel werd er geregeld letterlijk aan de weg getimmerd. Wandelaars in het fraaie buitengebied van Munstergeleen konden in voor- en najaar leden van de vereniging samen met scholieren of asielzoekers in de weer zien, rukkend en zegend aan takken of bomen om ruimte te maken voor meer natuur of deze toegankelijker te maken voor de medemens.

We zetten picknicksets neer of richtingwijzers voor Pieterpadlopers, gaven aan hoe ver die nog hadden te gaan en onderhielden wandelroutes, plaatsten zelfs monumenten.

Meer interesse voor de natuur

In de jongste tijd zagen we dat, met name rond Munstergeleen, de interesse in wat de natuur ons te bieden heeft is toegenomen. Sinds 1997 is Wijngenootschap Notre Reine bij de Hoddelsley actief en sinds 2017 ontfermt Stichting Plök zich over de boomgaarden in de gemeente, niet alleen omdat er behoefte is aan beheer maar ook vanwege de sociaal-culturele functie die zij vervullen.

In het komende decennium zal de afdeling IVN MunsterGeleenSittard haar rol vervullen naast en samen met deze organisaties. **Ben Bongers**

Aangenaam verrast

Tijdens een van onze wandelingen over het plateau van de Kollenberg, werden we op 11 april jongstleden aangenaam verrast door enkele Blauwe Kiekendieven. Verrast omdat deze soort rond die tijd normaal alweer terug naar het Noorden van Rusland is waar ze de zomer doorbrengen. Hun instinct zal wel hebben aangegeven dat het in Rusland nog te koud was. Bij dieren werken de voelsprietten vaak beter dan bij onze weermannen.

Voor ons dus een mooie verrassing zeker omdat de vogels mooi heen en weer bleven vliegen. Tijd dus om er enkele mooie foto's van te maken zodat het determineren thuis gemakkelijk was.

Wintergast

De Blauwe Kiekendief (*Circus Cyaneus*) is een wintergast. Ze zijn tussen de 45-55 cm lang en een vleugelspanwijdte van 97-118 cm. Het gewicht van volwassen dieren ligt tussen de 325-550 gram.

Ook bij deze soort zijn de vrouwtjes groter dan de mannetjes.

Zij voeden zich met konijnen, muizen en kleine vogeltjes. Ze hebben een mooie lage vlucht met nagenoeg de vleugels geheel gestrekt, zo kunnen ze goed de grond af speuren naar voedsel.

Populatie

De Blauwe Kiekendief-populatie werd per toeval in de winter 2011/2012 in het Meinweg gebied ontdekt, waar ze samenkomen en op de grond in de Heide overnachten. Bij het krieken van de ochtend vliegen ze allerlei richtingen uit om te gaan foerageren, daarbij leggen ze vaak grote afstanden af. Het is dus bijna zeker dat de Blauwe Kiekendieven die wij gezien hebben ook van het Meinweg gebied kwamen. In Nederland komen ze verder in het Noorden verspreid voor, en op de Waddeneilanden. Door Sovon wordt in het Meinweggebied sinds 2012 uitgebreid onderzoek naar deze soort verricht.

Op de foto zijn ringtails te zien aan de witte band bij de stuit. Ringtails kunnen adulte vrouwtjes zijn of juveniele mannen. De laatste hebben namelijk nog een vrouwkleed.

Pie Cilissen

De geschiedenis van de heemtuin

Vanaf het eerste begin wordt de heemtuin van IVN Munstergeleen een paradijselijke plek genoemd. In 2015 is het 40 jaar geleden dat de heemtuin werd geopend en dat maakt het heel spannend. Want hoe lang zou het aards paradijs hebben bestaan? Het staat niet met zoveel woorden in de bijbel, maar het heeft er alle schijn van dat Adam en Eva er veertig jaar hebben mogen rondwandelen. Het getal veertig staat immers vaker in de bijbel in verband met het leven, met de wereld en met de heilsgeschiedenis. Een kind verblijft veertig weken in de moederschoot, Mozes trok veertig jaar met zijn volk door de woestijn, tussen Carnaval en Pasen vasten we veertig dagen in navolging van Christus die na zijn verrijzenis nog 40 dagen op aarde verbleef voordat Hij ten hemel voer.

De heemtuin al veertig jaar een paradijs ... bezoek het, koester het, laat u er niet uit verjagen, onderhoud het dus - desnoods in het zweet uws aanschijns - met andere woorden: help ons de heemtuin in stand te houden voor onze kinderen en kindskinderen!

De heemtuin wordt op zondag 22 maart 2015 tussen 11.00 en 16.00 uur voor de 41ste keer open gesteld voor publiek.

Wij heten U van harte welkom!

In oude nummers van Het Steenuiltje is de geschiedenis van de eerste decennia vastgelegd tot 1993. De gegevens zijn in dat jaar bij elkaar gezet en het onderstaande is daarvan weer een bewerking.

Het begon al eerder

In 1970 werd binnen de toenmalige IVN-afdeling Sittard-Geleen (die later gesplitst en nog later weer bijeengevoegd zou worden) de werkgroep Munstergeleen opgericht. Deze werkgroep zag het levenslicht op de slaapkamer van Hub Mulders, die zich van meet af aan de aanleg van een instructieve tuin had voorgenoemen. Maar waar zou zo'n tuin moeten komen? Door de nabijheid van het recreatiegebied de Hondskerk en de samenwerking met het Streekgewest Westelijke Mijnstreek viel na lang praten en zoeken de keus op een oude boomgaard nabij een nog oudere zand- en grindgroeve. Het fruit van de boomgaard kon in het volgende jaar nog worden geoogst en zelfs te gelde gemaakt, maar daarvoor moesten wel eerst brandnetels en bramen worden gerooid.

Van niets wordt iets (1972-1975)

In het voorjaar van 1972 werd begonnen met de aanleg door de werkgroep die spoedig evenveel leden telde als de IVN-afdeling Sittard-Geleen - met als gevolg dat op 8 november 1972 de afdeling Munstergeleen werd opgericht.

Het plan voor de inrichting werd opgesteld door Hub Mulders, die Thijsse's Hof in Bloemendaal als voorbeeld had genomen. In de Heemtuin van Munstergeleen zouden zoveel mogelijk elementen van het Limburgse landschap worden samengebracht. Dat alles kon natuurlijk niet ineens ontstaan zoals dat

Burgemeester Wagemans plant een lindeboom.

ooit ging met de Hof van Eden. Een groot gedeelte van het areaal werd voorlopig tot weiland bestemd om door schapen begraaft te worden. Frits Voorter leverde de schapen en bouwde de eerste schaapstal onder de oude beuk die later, 2011, de naam Andries Houben-beuk zou krijgen. De schapenweide werd aan de ene kant afgezet met een beukenhaag, aan de andere kant met een haag gemaakt van in de grond gestoken snoeihout dat van elders werd aangevoerd. Verder kwam er een bijenstal, een vijver, een krijtheide- en bosvegetatie en werd er een kruiden/kweekhoek aangelegd. In juli 1974 kreeg de heemtuin zijn Natuurwachtershut, waarin de vrijwilligers van het eerste uur konden schuilen, vergaderen en spullen opslaan, waaronder waardevolle natuurhistorische collecties. Op 17 december 1974 werd Hub Mulders door het bestuur benoemd tot beheerder van de heemtuin.

Opening

Op 17 mei 1975 werd de heemtuin officieel geopend door de burgemeester van Munstergeleen, de heer Wagemans, die in zijn toespraak al repte van 'de paradijselijke omgeving waarin de heemtuin is gelegen' en dat het 'verschrikkelijk jammer zou zijn als natuurgebieden als de Hondskerk verloren zullen gaan'. Voorzitter G. Kleinen gaf een kort overzicht van de totstandkoming van de heemtuin, vermeldde dat

de vrijwilligers 1300 werkuren hadden gestoken in de aanleg en vroeg de overheid indirect om geldelijke steun: 'Het onderhoud van de tuin kost per jaar 205 gulden. We zijn een arme afdeling, dus ik weet niet of we dat kunnen blijven opbrengen.'

De openingshandeling bestond in het planten van een Hollandse linde voor de natuurwachtershut en voor de gasten was er een folder verkrijgbaar met een opsomming van 338 planten die op dat moment in de heemtuin stonden. De nummers bij die planten correspondeerden met de nummers in de folder.

De Boerengaard

Al twee jaar na de opening, in 1977 dus, werd door bezoekers het idee aangedragen van een boerentuin, zoals die op veel plaatsen in het Limburgse land te vinden was. De werkgroep heemtuin ging aan de slag en toverde de schapenweide om in 'ne echte moossem, die zijn authenticiteit door de decennia heen zou bewaren.

De boerengaard

De vijvers

In datzelfde jaar werd een besluit genomen over de vijver waaruit al geruime tijd het water wegglekte. Waarschijnlijk waren waterplanten dwars door de kunstfolie heen gegroeid. Na lang overleg werd besloten twee nieuwe vijvers te maken. De eerste, van beton, moest een echte kijkvijver worden. Dit werd de W. Nijstenpoel, genoemd naar Wielke Nijsten, die niet alleen eigenhandig meegroef, maar ook financieel bijspong. Bij de tweede vijver, gemaakt van zware klei, moest de nadruk komen te liggen op de plantengroei en deze zou zich daarom moeten ontwikkelen tot moerasvijver. Een knuppelbruggetje verbond de vijvers met en scheidde ze van elkaar.

De holle weg

Eveneens in 1977 was er een stagiair van de Middelbare Tuinbouwschool Venlo actief in de Heemtuin. Hij maakte een nieuwe plattegrond en legde op kleine schaal een holle weg aan met de bijbehorende planten, Tongvaren (*Asplenium scolopendrium* L.) en Maagdenpalm. Daarbij werd handig gebruik gemaakt van de berg aarde die was opgeworpen bij het uitgraven van de vijvers.

Verdere ontwikkelingen

In 1978 lezen we de eerste keer over een teruglopende animo om in de tuin te komen werken. Maar het aantal bezoekers wordt steeds groter. De vijvers blijven zorgenkind. Ze lekken niet, maar er zitten stekelbaarsjes in. Die vreten kikkerdril en salamanderlarven op. Goede raad is duur; helemaal leegmaken van de vijvers kost tijd en verstoort het biologisch evenwicht. Voorlopig blijft de situatie zoals die is en mogen de stekelbaarsjes hun paradijs blijven beleven.

In 1979 wordt in de buurt van de Boerentuin een hoek ingericht met verschillende soorten Zegge (*Carex*). Er is sprake van een jeugdgroep die het onderhoud op zich zal nemen. De heidevegetatie wordt verjongd en van aangevoerd puin wordt een biotoop voor bermflora aangelegd.

Het is 1980 en konijnen teisteren de tuin. Alles wat mooi is vinden ze lekker. Geld voor een omheining is er niet. De natuurwachtershut wordt verbouwd. Achter de oorspronkelijke bouwkeet komt een werkruimte met een gereedschapskast.

In 1981 treden twee nieuwe beheerders aan: Harrij Gijsen en Ber Hovens. Het overlijden in 1982 van laatstgenoemde betekent een grote tegenslag voor de werkgroep.

Na veel overleg komt in 1982 aan de voet van de oostelijke helling een fraai vormgegeven biotoop voor muurflora gereed. Waarschijnlijk is het muurtje daar tegelijk gebouwd met dat vanaf de toegangspoort tot aan het heemtuinhuis. Muurbloem (*Erysium Cheiri*), Muurleuwebek (*Cymbalaria muralis*) en Steenbreekvaren (*Asplenium trichomanes*) doen het hier goed. In diezelfde buurt wordt een voedselarm ven aangelegd met bijbehorende vegetatie, o.a. wilde gagele, waarvan in meerdere jaargetijden valt te genieten.

In het Pinksterweekend is er voor het eerst een tentoonstelling geweest van beelden van Piet Berghs, die veel bezoekers trok. Het succes werd het volgende jaar herhaald.

In 1983 trad door de toenemende vraag om rondleidingen voor scholen een schoolwerkgroep in functie, bemenst door dames die voornamelijk afkomstig waren van de IVN-afdeling Sittard. Scholen en verenigingen bezoeken de heemtuin en opgeteld bij de bezoekers op zondag levert dat voor 1986, een jaar waarin twee themadagen worden gehouden, een totaal op van 3145 personen. Een artikel uit Mens en Natuur vermeldt zelfs een jaarlijks aantal van 4000!

De bloemenweide

Deze is voorjaar 1987 ingezaaid, nadat de daar voordien aanwezige heideaanplant door twee strenge opeenvolgende winters (1985-'86) ernstig had geleden. Een uitstekende keuze: elk jaar in de loop van mei bieden zeepkruid, knoopkruid, margriet, pinksterbloem, gevlekte orchis en grote ratelaar een feestelijke aanblik.

In 1986 wordt voor het eerst een themadag georganiseerd met als onderwerp voor deze keer: landbouw

en natuurbescherming. Ondanks de actualiteit van het thema valt de belangstelling een beetje tegen maar dat zal bij volgende gelegenheden - in 1987 themadag vijvers, 1988 kruiden - veranderen. Het konijnenprobleem wordt in 1988 opgelost. Dankzij financiële steun van de Stichting Grasduinen wordt een omheining geplaatst die tot op de dag van vandaag ongewenste knagers buiten de tuin houdt. In het volgende jaar, 1989, wordt voor de tweede keer een kruidendag georganiseerd en in verband daarmee of in vervolg daarop een plantenverkoop. Beide worden herhaald in 1990.

1989 is ook het jaar waarin het veldje met stinseplanten in gebruik is genomen. In het vroege voorjaar bloeien hier sindsdien verschillende bolgewassen, behalve het sneeuwlokje de boerenkrokus, wilde hyacint, bosanemoon (niet alleen de witte maar ook de zeer zeldzame gele).

In 1990 werd de ruimte achter de muurflora opgevuld met grond, zodat een wat meer glooiende helling ontstond. Wellicht zijn toen eerst de wilde narcissen daar geplant die elk voorjaar hier het oog van de bezoeker strelen. In ieder geval zijn toen ook verschillende varensoorten geplant die met het verloop van de seizoenen elk jaar weer de bodem geheel aan het zicht onttrekken.

Aquariums

In de volgende jaren worden drie aquariums toegevoegd. Een daarvan wordt elk jaar gebruikt om de groei van kikkervisjes te laten zien. Twintig jaar later is er van de drie aquariums nog anderhalf over: het halve mist het glas en in de open bak bloeit in de zomer het zonneroosje.

Zo zijn we ineens bij de huidige tijd aangekomen, een beetje snel, dat wel, maar het voert ook te ver om hier jaar voor jaar te willen verslaan. Men kan zich voorstellen hoe de Heemtuin elk seizoen en elk jaar van aanzien veranderde, biotopen werden aangelegd en weer verdwenen, goede bedoelingen na verloop van tijd te hoog bleken gegrepen of gewoon door het wegvallen van gewaardeerde vrijwilligers geen aandacht meer kregen.

Een troost is dat de natuur dan genadig haar loop herneemt met dank aan de menselijke medewerking. Anders ligt het als mensen bruut het werk van medemensen teniet doen en behalve dat werk ook nog hun natuurhistorische verzameling en/of het leven

van medeschepselen, in dit geval bijen.

In januari 2008 brandde de bijenstal tot de grond toe af. Het moet een kortstondige maar laaiende brand zijn geweest. De volgende dag was er nog as en gruis te vinden.

Op 5 februari 2009 was het de beurt aan het heemtuinhuis. Ook daar was voor de brandweer geen redding meer aan.

De impact die deze rampen hadden op de actieve leden van IVN Munstergeleen valt met geen pen te beschrijven. Niettemin stond binnen het jaar waarin de ramp geschied was er een nieuwe bijenstal en een nieuw heemtuinhuis.

Natuurgeweld

Natuurgeweld trof de oude beuk aan het Steingraafpad. Door een van de julistormen van 2010 brak de onderste kroontak af. Dit was reden om de hulp van de in 2007 heilig verklaarde Pater Karel in te roepen. Samen met de aanduiding booMfeestDag vormt de wereldse naam van Pater Karel (anDries hoUben) sindsdien het chronogram voor 2011, het jaar waarin de natuursteen met chronogram onder de boom werd geplaatst. En zie: de boom is in leven gebleven!

In 2010 kreeg IVN Munstergeleen voor het eerst sinds lange tijd weer assistentie van jeugd. Scholieren kwamen werken in de heemtuin of de omgeving mede met dank aan het verschijnsel van de maatschappelijke stage. Verschillende onderhoudsprojecten in de omgeving van de heemtuin werden afgerond.

Hulp van VDL/Nedcar

Andere hulp kwam in 2013 van drie medewerkers van VDL/Nedcar, die in de Heemtuin aan de slag konden in afwachting van de herstart van de autofabriek Born. Zij hebben een seizoen lang in de Heemtuin gewerkt. Met hun hulp is de vogelkijkwand tot stand gekomen en zijn de voorbereidingen getroffen voor het plaatsen van de kweekkas in de winter van 2013/'14. Tevens is dankbaar van hun medewerking gebruik gemaakt om de Heemtuin een grootscheepse snoeibeurt te geven, een project dat een jaar later, uiteraard zonder hun hulp want de autofabriek draait alweer geruime tijd, in de herfst van 2014 kon worden afgerond.

Daardoor ligt de Heemtuin er aan het begin van seizoen 2015 fantastisch bij. **Ben Bongers**

Vereniging voor ecologisch leven en tuinieren

Velt is de Vereniging voor ecologisch leven, koken en tuinieren. Al meer dan 45 jaar promoten ze in België en Nederland een duurzaam leven in huis, tuin en keuken.

Eind jaren '80 verlegde Velt de focus van bio-producent naar -consument. Het was een logisch antwoord op de groeiende vraag naar belangenverdediging van consumenten. Onder andere de vele voedselcrisisen eind jaren '90 zorgde voor een sterk toenemende belangstelling voor biologische landbouw en producten.

De amateurteelt van groenten kreeg een eigen werking binnen Velt. In 1986 kwam er een nieuwe focus bij: de ecologische siertuin.

Vandaag is Velt uitgegroeid tot een bloeiende vereniging met bijna 26.000 leden in België en Nederland. Velt heeft een groot aantal publicaties op haar naam staan op het gebied van tuinieren en koken. Een topper is het Handboek ecologisch tuinieren. Naast algemene hoofdstukken over onder andere planten, bodem, bemesting, vruchtwisseling, ziekten en plagen worden de afzonderlijke teelten uitvoerig behandeld.

Al sinds de aanleg, eind jaren 80, van de boerengaard in de heemtuin worden hier groenten, kruiden en akkergewassen op milieuvriendelijke wijze geteeld. Het ontbrak echter aan duidelijke richtlijnen hoe er gewerkt moest worden. Het handboek van Velt voorziet in die lacune en is tegenwoordig onze leidraad bij alle teeltmaatregelen.

Piet Huits

Vertrouwenscontactpersoon

Sinds kort is het voor onze vereniging een vereiste om een vertrouwenscontactpersoon te hebben. Het bestuur heeft mij, Leonne Könings-Mentjens, gevraagd om deze positie op mij te nemen. Om deze functie goed te kunnen uitvoeren ben ik in maart naar een eendaagse training van IVN-Nederland gegaan.

Leerzame ervaring

Het was een leerzame ervaring, waarin duidelijk werd gesteld, dat een vertrouwenscontactpersoon een eerste laagdrempelig aanspreekpunt binnen de organisatie is voor personen, die zich onheus bejegend voelen, bedreigd, geïntimideerd, gediscrimineerd, of wellicht gewoon een vraag willen stellen die bij iemand anders misschien moeilijker is.

Welke oplossing?

In eerste instantie zal, in samenspraak met de melder en onder geheimhouding, worden gekeken of het binnen deze setting kan worden opgelost of dat er een doorverwijzing moet plaatsvinden naar een ander niveau, bijv. naar een vertrouwenspersoon.

Deze kan in een verder traject de melder begeleiden en adviseren in tegenstelling tot de vertrouwenscontactpersoon, die slechts betrokken is bij de eerste melding en indien mogelijk de afhandeling van de klacht.

Gecertificeerd

In alle vijf de beroepsregio's van IVN Nederland (Noord, Noordwest, Oost, Zuidwest, Zuid) wordt in de loop van 2023 een gecertificeerd vertrouwenspersoon aangesteld. Deze persoon kan een melding helemaal afhandelen en werkt samen met de vertrouwenscontactpersonen van de afdelingen.

Bereikbaar in de heemtuin

Ik ben op maandagmorgen als vrijwilliger te vinden in de heemtuin. Verder ben ik lid van het bestuur van het IVN MunsterGeleenSittard en tevens contactpersoon voor de vogelwerkgroep binnen ons IVN. Ook binnen de schoolwerkgroep spring ik met veel plezier bij als dat nodig is.

Ik ben bereikbaar onder telefoonnummer 06-30506772.
Leonne Könings-Mentjens

(c) Landleven (Irma Lit)
www.quitewrite.nl

Foto-ochtend in de heemtuin

Op zondag 2 april vond er een foto-ochtend plaats in de heemtuin. Ruim 20 fotografen hadden zich bij ons aangemeld, waaronder ook leden van 3 fotoclubs, de Fotoclub Sittard, de Fotoclub Echt en de Fotokring Stein. Het weer was bewolkt en het was fris, maar bewolkt weer is geen enkel probleem voor het maken van mooie foto's. Velen van de fotografen maakten prachtige macro opnames van planten, bloemen, uitbottende bomen, brem, paddenstoelen, dauwdruppels en een slak als voorbeelden.

Sommige fotografen maken al hun foto's vanaf statief. Een fotograaf heeft een statief met een geleiderail, waarop de afstand van de camera tot het object heel nauwkeurig kan worden ingesteld. Andere fotografen maken juist liever hun foto's uit de hand en weten ook op deze manier prachtige resultaten te boeken.

Hobbyfotograaf Tjeu Wetzels maakt voor zijn fotografie gebruik van een glazen bol, die op een voetstuk op een apart statief wordt geplaatst. Fotograferend door deze bol verkrijgt hij heel speciale foto's via de lenswerking van deze bol.

Foto Sander Jansen

Foto Math Hirsch

Op onze vraag of ze onze heemtuin kenden, antwoordden velen, dat ze deze nog niet kenden of er hooguit een keer langs gelopen waren. Vele fotografen gaven aan, dat ze na deze kennismaking graag nog een keer terug willen komen in andere jaargetijden.

Wij nodigen deze en andere fotografen graag weer uit

Foto Math Hirsch

in onze heemtuin. Momenteel werkt ons IVN-bestuur in overleg met de landelijke IVN organisatie aan een actieweek voor begin juni 2023. We zullen met de fotografen en hun fotoclubs onderzoeken op welke wijze wij een deel van hun fotowerk zouden kunnen inzetten voor een toekomstige expositie van hun werk. **Jan Weerts, onderhoudsgroep heemtuin.**

Wanenberg experience

De Wanenberg is een van de heuvels, die Munstergeleen min of meer in een halve cirkel rugdekking geven. De heuvels, "bergen", zijn voortzettingen van het Plateau van Doenrade die als gevolg van erosie boven hun omgeving zijn blijven uitsteken. Met zijn zevenen, de Danikerberg, de Pepelsberg bij Sweikhuisen, de Putherberg, de Wanenberg, de Schelberg, de Schlounerberg over de grens bij Watersley en de Kollenberg zijn zij bepalend voor het landschap van de streek. De Geleenbeek verzamelt het water van al die hoogten en voert het af naar de Maas, via de Molenplas bij Stevensweert. Als het hard regent lijken holle wegen in het gebied zich hun oude functie weer te herinneren en loopt de wandelaar hier het water over de schoenen.

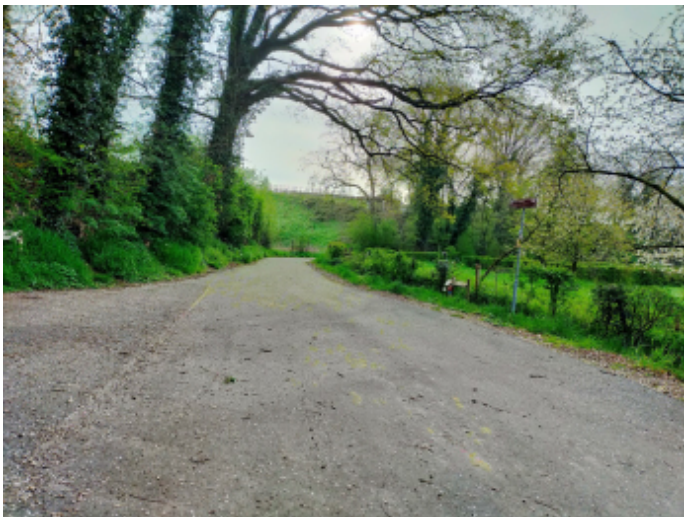
De Wanenberg ontleent misschien zijn naam aan een godenfamilie uit de Noordse mythologie die met vruchtbaarheid werd geassocieerd en tot op heden zijn een aantal van deze hoogtes nog steeds voor de landbouw in gebruik, terwijl je op de hellingen bossen en graften aantreft.

Een andere verklaring voor de naam Wanenberg is dat die een verbastering is van Douaneberg uit een tijd dat hier de grens liep met Duitsland.

Op de Wanenberg vind je van alles wat en dat maakt het voor de wandelaar natuurlijk interessant. De panorama's kunnen hem verrassen. Evenals de roep van de buizerd die het gebied als een eldorado beschouwt. In het vroege voorjaar bloeien hier en daar de tuiltjes sneeuwkllokjes gevolgd door het speenkruid, de gevlekte aronskelk en wat niet al.

Niet voor niets werd meer dan vijftig jaar geleden een oude boomgaard uitgekozen op de westelijke helling van de Wanenberg als locatie voor een in te richten heemtuin en ging op een later tijdstip het Pieterpad (sinds 1983) over de Wanenberg heen en langs de heemtuin lopen.

De wandelaar komt dan vanaf de Kollenberg en Watersley via Windraak de Botkuilweg af en bereikt de Hoddelsley, die de Schelberg en de Wanenberg van elkaar scheidt.

Botkuilweg/Hoddelsley met zicht op de wijngaard van Notre Reine. In het centrum van de foto is de houtwal te zien die daar is gemaakt van de opgeruimde wilde begroeiing.

Rechts voor ontwaart hij een kersenboomgaard die daar op het eind van de jaren negentig van de vorige eeuw is aangeplant door de gemeente. In het voorjaar kan hij genieten van de bloeiende kersenvormen en op een nazomeravond kan hij gezeten op de glooiende grasmat zich in een openluchtbioscoop wanen, zoals dat voor het eerst het geval was in september 2022 en naar verwachting nog vele malen herhaald zal worden.

Het is ook goed toeven op de picknickset bovenaan op de helling van de belendende BelaefBóngerd (bereikbaar via twee klaphekken ter weerszijden van het opgaande pad). Een particulier heeft de set gesponsord voor toen nog IVN Munstergeleen en nu IVN MunsterGeleemSittard. Zodoende heeft hij aan inmiddels veel gebruikers een grote dienst bewezen vanwege het formidabele uitzicht.

Transporthelling druivenoogst met laadperron.

Daar gezeten kijkt de recreant naar de helling van de Schelberg aan de overkant van de Hoddelsley. In die helling ziet hij het paviljoen van de wijngaard van Notre Reine. In het afgelopen jaar kon die wijngaard uitgebreid worden met een educatief gedeelte. De vrijwilligers van Notre Reine hebben daar hard hun best voor gedaan en binnenkort kunnen bezoekers hier van alles leren over de druiventeelt en de wijnmakerij.

In de educatieve wijngaard staan op de eerste plaats drie rijen Pinot Gris, de soort die ook in de oorspronkelijke wijngaard staat. De nieuwe rijen zijn hier geplaat om verschillende opbind- en snoei technieken te laten zien.

Verder worden in de educatieve wijngaard voornamelijk schimmelresistente wijnstokken aangeplant, bedoeld om te eten. De educatieve wijngaard wordt ook gebruikt als proeftuin om de nieuwste ontwikkelingen op hybridegebied uit te proberen en mogelijk te kunnen anticiperen op de toekomst om minder spuitmiddelen te gebruiken. Voor dit experiment zijn twee nieuwe rassen aangeplant, met name de Sauvignon Gris en de Johanniter. Hiervan worden de ranken volgens de Lyra-methode gesnoeid. Door deze snoeiwijze wordt het microklimaat van de loofwand sterk verbeterd evenals de fotosynthese. Hierdoor kan een betere aroma-ontwikkeling plaatsvinden met een optimale oogst. Een nadeel van deze methode is, dat deze arbeidsintensiever is en daarom in de professionele wijnbouw minder wordt toegepast.

De "Afghaanse tunnelpergola" laat zien hoe in die streken de wijnranken ondersteund worden. Deze snoeiwijze is erop gericht dat de druiven in de hete zomers beschermd zijn tegen directe zonne-instraling. Om de ranken in de winterperiode tegen de felle koude te beschermen worden de druivenranken van de pergola losgemaakt op de grond gelegd en met aarde toegedeckt.

Om de mediterrane sfeer rond de wijngaard te versterken zijn enkele Toscaanse cipressen aangeplant. Het zijn op dit moment nog kleine boompjes maar over enkele jaren zullen ze mede het beeld van de omgeving gaan bepalen.

Afghaanse tuinpergola.

Aan de Moezel tref je bij en in de wijngaarden vaak de "Roter Moselweinbergpfirsich" aan. Deze bijzondere perziksoort groeit onder dezelfde condities als wijnranken en wordt vooral in de omgeving van Cochem in groten getale bij wijngaarden aangetroffen. De Weinbergpfirsich wordt vaak ook als alternatief voor de druivenstokken op de steile hellingen aangeplant. De vruchten worden gebruikt om er verschillende lekkernijen van te maken zoals jams, likeur enz. De Weinbergpfirsich heeft zijn oorsprong in China en is door migratie in het Middellandse Zeegebied terechtgekomen. De Romeinen hebben de plant naar de Moezel gebracht. Vanaf dit jaar dus nu ook te zien bij de wijngaard. Vroeg in april, als de wijnstokken de eerste groene blaadjes krijgen, staan deze boompjes al vol in bloei.

Hóddelshaof met bloeiende kersenboom

Naast de educatieve wijngaard is er de Hóddelshaof, genoemd naar de Hoddelsley, die onregelmatig verloopt, niet vlak en niet recht. Door het hellende en rafelige terrein was het daar maar een rommeltje, een zootje ('hoddelen' is zoveel als 'rommelen, aanrotzooien'). Deze smalle strook grond is nog in ontwikkeling, maar er staan alvast een picknickset en een pergola. Bramen (gecultiveerde) en frambozen zijn al

aangeplant, andere bessenstruiken zullen voor een volgend jaar worden gezet. Een Limburgse haag scheidt de Hóddelshaof van de naburige akker.

Langs een gedeelte van het draadraster tussen Hóddelshaof en wijngaard is een houtwal gelegd waarover in de zomer ranken kunnen worden geleid van allerlei soorten sier- en eetbare vegetatie, die tevens dient voor het aantrekken van bijen en lieveheersbeestjes. De laatste zijn verzet op schimmels die de wijnoogst kunnen bedreigen.

Op het moment van schrijven is zojuist besloten om in de noordoostelijke hoek van de Hóddelshaof, bij de opslagcontainer van Notre Reine, een doolhof te maken van lavendelplanten, die ook weer goed zijn voor het aantrekken van bijen en vlinders en die tevens de recreanten zullen plezieren die plaatsnemen op de picknickset in deze hoek.

Een lavendelhaagje kan ook geplant worden langs het draadraster.

Wellicht komt er nog ergens een klimrozenboog die niet alleen bijen en vlinders aantrekt maar ook een functie heeft als schimmeldetector: voordat de druiven door meeldauw worden aangetast, zal dat bij de rozen gebeuren en kunnen er maatregelen getroffen worden. En natuurlijk is zo'n boog aangenaam voor het oog.

Vlierbessen voor de bijen en vlinders staan er al en brandnetels voor de atalantavlinder zullen evenmin ontbreken.

Als de wandelaar de helling langs de Hoddelsley bereikt, heeft hij twee mogelijkheden. Hij kan via het bospaadje en de trap van Notre Reine min of meer direct afdalen naar de Hoddelsley ofwel via de bredere hellingbaan die vrijgemaakt is parallel aan die weg. Infoborden die langs het pad worden geplaatst zullen de wandelaar op de hoogte houden.

De pleisterplaatsen

Op diverse plaatsen op en rond de Wanenberg kan de wandelaar uitrusten en/of genieten van de omgeving. De hier genoemde picknicksets zijn helaas niet direct aan de Pieterpadroute te vinden.

Picknickset Steingraafpad/Hondskerk (op de gemeentegrens met Beekdaelen). Deze werd geplaatst om het 50-jarig bestaan (in 2022) te herdenken van IVN Munstergeleen.

Picknickset perenweide Steingraafpad/Windraak, geplaatst in 2022, toen de IVN-afdeling de nieuwe naam IVN MunsterGeleenSittard kreeg

Picknickset BelaefBóngerd met groots zicht op de omgeving

Picknickset Notre Reine (alleen toegankelijk als de wijngaard open is)

Picknickset Hóddelshaof, beschreven in het bovenstaande

Verder zijn er nog banken te vinden op verschillende plaatsen aan de Steenuiltjesroute die deels de Pieterpadroute volgt.

Kortom: de Wanenberg, een belevenis! Ben Bongers

Roter Weinbergpfirsich.

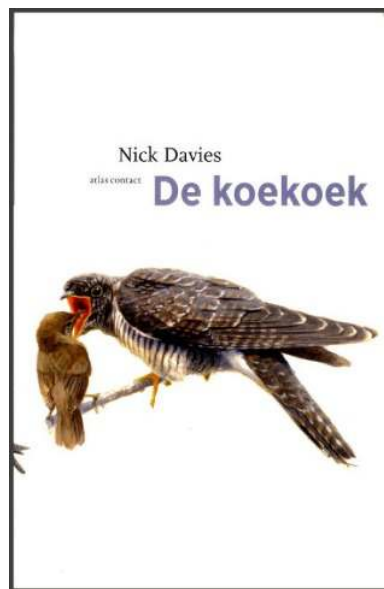

Kruidenspiraal.

De Koekoek

Koekoek, koekoek... De roep van de koekoek herken je meteen en is in de verre omtrek goed te horen. Alleen de man roept koekoek. De vrouwtjes leggen hun ei in de nesten van zogenaamde waardvogels, dat kunnen bv. heggenmussen, witte of gele kwikstaarten of kleine karekieten zijn. Het ei dat de koekoek legt lijkt op het ei van de waardvogel. Een vrouwtjeskoekoek specialiseert zich daarom in een speciale vogelsoort. Zo legt de heggenmuskoekoek altijd haar ei in het nest van een heggenmus. Ze haalt een ei uit het nest van de waardvogel en legt haar ei daarvoor in de plaats.

Het koekoeksjong werkt de andere eieren of kuikens uit het nest en verlaat het nest na zo'n 17-18 dagen. Dan wordt hij nog 2 à 3 weken gevoerd door de veel kleinere waardvogels.

Overwinteren in tropisch Afrika

De oudervogels trekken weg na de eileg in juni/juli, de jonge vogels pas veel later, tot in september. Ze overwinteren in tropisch Afrika.

De koekoek heeft het moeilijk. In heel West-Europa is de stand van de koekoek in enkele tientallen jaren gehalveerd. De oorzaken zijn nog niet helemaal duidelijk.

Vogelbescherming

De vogelbescherming maakt zich al jaren zorgen over de achteruitgang van de koekoek. Dat het slecht gaat met deze vogel zou te maken kunnen hebben met de afname van het aantal waardvogels van het boerenland, zoals de witte en gele kwikstaart en de graspieper. Daarnaast speelt ook de terugloop van het aantal dag- en nachtvlinders een rol. De koekoek leeft van de rupsen van deze vlinders.

Boek over de koekoek

Er is een uitstekend boek over de koekoek. Het heet, hoe kan het ook anders, Koekoek, en is van de hand van wetenschapper Nick Davies. Hij laat zien hoe de koekoek op geraffineerde wijze zijn soortgenoten beduvelt. Jarenlang hebben vier Europese koekoek-experts onderzoek gedaan naar deze vogel, die ze een 'monsterlijk groot kuiken met een enorme eetlust' noemen, eentje die 'zijn gastouders tot uitputting drijft.' Wie dit boek wil bemachtigen moet echter wel veel moeite doen, want het is moeilijk verkrijgbaar.
Leonne Könings-Mentjens

In de Heemtuin eten we vaak vlaai of ander gebak van Bie Christel

Dierenshop, Voorstad 5, 6131 CP Sittard

De winkel waar u alles kunt vinden voor uw huisdier. (hond, kat, vogel, knaagdier, vis en reptiel).

Ook voor vers vlees-voeding kunt u bij ons terecht: carnibest, naturis, farmfood, smuldiër en energique.

Levering gratis aan huis in straal van 20 km.

Programma van activiteiten

donderdag 18 mei

Fietstocht. Op Hemelvaartsdag 18 mei organiseert IVN MunsterGeleenSittard een (familie)fietstocht over ca. 30 km vanuit haar heemtuin in Munstergeleen. Startpunt en finishpunt is de heemtuin aan het Steingraafpad 50 in Munstergeleen. U kunt starten tussen 11.00 en 13:30 uur.

De tocht zal u brengen langs diverse mooie groene wegen van onze omgeving, waarbij u hoofdzakelijk rijdt over fietspaden of over verkeersluwe wegen. Onderweg is er minimaal een mogelijkheid om even te pauzeren. Het parcours zal niet al te moeilijk zijn, zodat ook kinderen aan deze tocht kunnen deelnemen. Contactpersoon is Jan Weerts: Tel 046 458 6075; email: jlm.weerts@hccnet.nl

zondag 11 juni

Slootjesdag: aanvang 14.00 uur bij de Geleenbeek aan de Pater Karelweg in Munstergeleen. Begeleiding: Lex Vliex.

zondag 9 juli

Insectenexcursie Thull door Lex Vliex. Vertrek 14.00 uur bij de Alfa bierbrouwerij in Schinnen.

vrijdag 11 augustus

Kroedwösj activiteit. Op deze dag kunnen mensen tussen 10.00 en 14.00 uur een kroedwösj afhalen tegen een vrijwillige vergoeding t.b.v. het IVN MGS. Adres: Harry Gijsen, Meishagerstraat 1 Munstergeleen. Tel. 0610695944.

zondag 10 september

Wandeling op en over de Kolleberg. De wandeling start om 12.00 uur bij de St.Rosakapel en is ongeveer 4 km lang. Parkeren kan bovenaan de Kapellerweg vlakbij de St.Rosakapel.

We komen langs enkele historische bezienswaardigheden en de grind- en zandgroeve. Daarna lopen we door een mooi stukje bos en voert ons pad langs het gebied van de Watersley. Een holle weg komt ook op ons pad en daarna een mooi uitzicht (bij goed weer)

over Duitsland, Nederland en heel in de verte België. Verder een duidelijk zicht op ons typisch Limburgs landschap. Begeleiding: Josette Janssen. Aanmelden kan via ivn.munstergeleensittard@gmail.com.

woensdag 13 september

Lezing over de honingbij. Deze duurt ongeveer 2 uur. Halverwege is er een pauze.

De lezing wordt gegeven door Jan Voncken, natuurgids en imker, op woensdag 13 september 2023 in Jeugdhuis (scoutinggebouw) Geldakkerstraat Munstergeleen (onder voorbehoud).

Aanvang 19.30 uur. Toegang gratis, ook voor niet-leden. Aanmelden kan via email: jl_voncken@planet.nl.

zondag 1 oktober

Bodemdiertjesdag. Aanvang 14.00 uur in de heemtuin en omgeving in Munstergeleen, door Lex Vliex.

zaterdag 4 november

Nacht van de nachtwandeling door Lex Vliex. Vertrek 19.30 uur bij de parkeerplaats recreatiegebied Windraak

vrijdag 10 november

Stiltewandeling door Ben Bongers, in samenwerking met Plök, vertrek tussen 19.00 en 19.30 uur vanaf de parkeerplaats Windraak/Botkuilweg en eindigend in de heemtuin Munstergeleen met klankschalenconcert aldaar.

